FIATAL MŰSZAKIAK TUDOMÁNYOS ÜLÉSSZAKA XIX.

Kolozsvár, 2014. március 20–21.

FUNKCIONALIZMUS ÉS FENNTARTHATÓSÁG EGY KORTÁRS SPORTLÉTESÍTMÉNY TERVEZÉSÉNEK TÜKRÉBEN

FUNCTIONALITY AND SUSTAINABILITY THROUGH THE PLANNING PROCESS OF A CONTEMPORARY SPORTS CENTRE

KOVÁCS-ANDOR Krisztián

*Pécsi Tudományegyetem Pollack Mihály Műszaki és Informatikai Kar Tervezési és
Építészeti Ismeretek Tanszék, 7623 Pécs, Rókus utca 2. Telefon/Fax: +36 72 501-562
kovacs.andor.k@gmail.com*

Abstract

The lecture presents the planning issues of a contemporary sports centre through the award-winning plan of the A+ Építész Stúdió in the architectural competition for the Sport Centre of the National University of Public Service. The complex urban context, the architectural shaping of the new, large-scale sports complex between the historical Orczy Garden and the urban texture of Józsefváros was a serious challenge. In order to achieve the success of the competition plan, a special approach was needed, namely synthesizing the respect of the heritage and values of the past, the contemporary designing principles and the progressive, sustainable architectural attitude of the future. Although the plan will not be realized, the applied architectural solutions can be instructive in the designing process of similar contemporary sports buildings.

Keywords: sport centre, sports complex, urban context, sustainability

Összefoglalás

Az előadás az A+ Építész Stúdió a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Sportközpontjára kiírt építészeti tervpályázaton megvettelt nyert tervén keresztül mutatja be egy kortárs egyetemi sportkomplexum tervezési kérdéseit. Az összetett városépítészeti kontextus, a történeti Orczy-kert és a Józsefvárosi városszövet határán létesítendő új, nagyméretű sportlétesítmény építészeti megfogalmazása komoly kihívást jelentett. A pályázati sikerhez a történeti múlt örökségének és értékeinek tiszteletét, a kortárs építészeti elveket, valamint a jövőbe mutató, fenntartható építészeti attitűdöt szintetizáló szemlélet alkalmazására volt szükség. Bár a terv nem valósul meg, az alkalmazott építészeti megoldások számos tanulsággal szolgálhatnak a hasonló kortárs sportlétesítmények tervezésénél.

Kulcsszavak: sportközpont, sportkomplexum, városi kontextus, fenntarthatóság

1. Építészeti koncepció és alapvetések

A Nemzeti Közzolgálati Egyetem új sportközpontjának építészeti megfogalmazáskor olyan épületet kialakítása volt a cél, mely egyrészt méltó a területen lévő értékekhez és a „Ludovikás” szellemiséghez, másrészt a sportépületek kortárs építészeti kívánalmainak is eleget tesz, harmadrészt pedig a teljes életciklusra nézve energia-hatékony és fenntartható.

A sportközpont épületének elhelyezésekor - csakúgy, mint a tömegformálás tekintetében - az egyszerű, tiszta szerkesztés és a kialakult beépítési struktúrába való olyan illeszkedés volt a fő tervezési szempont, amely a jelenlegi heterogén városi szövetben egy tiszta és átlátható rendet teremtet.

1.ábra. Az Orczy-kert és az egyetemi campus keretes beépítése

Az Orczy kertet a Ludovika jelenlegi és jövőben megvalósuló épületei keretbe foglalják. Az új épületekkel létrejön egy zárt és szisztematikus térfal- és tömbstruktúra, amelybe az új épület is illeszkedik. Az épületek és a park éjszakai zárhatóságát biztosító kerítés által határolt tömb azonban nem működhet zárványként a városi szövetben, ezért a terület lehetőség szerinti minél több irányból történő felnyitása, átjárhatósága fontos működtetési szempontból, és egyben fontos üzenet is. Ebbe a rendszerbe illeszkedik az új sportközpont épülete. Tömegével és elhelyezkedésével a keret egy tagja, nem pedig egy szabadon álló, szoborszerű épület.

A telepítés során fontos szempont volt, hogy az új épület kifelé, a város, valamin befelé, a park felé is egységesen nyisson. Az előcsarnok mindkét irányból történő megközelíthetősége ezt a célt szolgálja, továbbá a Hallgatói Központot és az új épületet összekötő, pillérekre támaszkodó tető az Orczy kert felé kapuként működik. Az épület külső oldalán, a bejárat előtt, a középület státuszához méltó, burkolt teresedést alakítottunk ki, mely kizárólag gyalogos és kerékpáros forgalom bonyolításra alkalmas, ezáltal ellátja az épület előtti gyülekező, várakozó és felvezető tér funkciót.

A Sportközpont építészeti megfogalmazásánál olyan formanyelvet kerestünk, amely a kortárs sportközpont-építészetten valamelyest túlmutatva egy időtálló, a történeti hagyományokhoz és az NKE célkitűzéseire méltó épületet eredményez, és amely elsősorban a sportolás személyiség formáló jelentőségét és csak másodsorban annak játékosságát hangsúlyozza.

2. Célkitűzések

2.1. Tiszta rendszer

A városszerkezeti koncepció és az épület tervezése során egyaránt kiemelt szempont volt a tiszta szerkesztési elvek alkalmazása. Törekedtünk az ideális funkciókapcsolatokkal bíró,

világos és feszes alaprajzi kialakításra, amely nem csak az építészeti formálásban, anyagválasztásban és szerkezetekben jelenik meg, hanem az épületet használók felé is egyértelműen megmutatkozik. Ezt szolgálja az egyes funkciók tömegszerű, jól definiálható szétválasztása.

2.2. Egységes megjelenés

Bár a Sportközpont pályázatnak nem közvetlenül tárgya, mégis a tervezés során megkerülhetetlen volt a terület távlati víziójának felállítása. Fontosnak tartottuk, hogy a Campus komplex és rendezett egységet alkosson. Ennek egyik eszköze, hogy az újonnan megvalósuló épületek egy egységes struktúrába kerüljenek, mely megjelenik tömegformálásban, anyaghasználatban, és a közterületek egységes kezelésében. Az általunk tervezett, alapvetően derékszögű rendszerbe beálló újonnan megvalósuló épületeken belül, egy a meglévő park jellegét megőrző, lágyabb formálású zöldfelület került. A terület zárhatóságát egyedi elemekből felépülő kerítéssel oldottuk meg, mely anyagában és formálásban a sportközpont épületével megegyező, és ezáltal is a terület egységes arculatát hangsúlyozza. A közterületeken megjelenő további mobiliák, burkolatok esetében is szükségesnek tartottuk ezt az elvet követni, és lehetőség szerint a Nemzeti Közszerológati Egyetemet reprezentáló, egyedi elemeket elhelyezni.

2.3. Megvalósíthatóság, realitás

Olyan építészeti megoldásokat kerestünk, melyek nem igényelnek különleges szerkezeti megoldásokat, ezért hatékonyan és egyszerűen kivitelezhetők, így a rendelkezésre álló költségkeret nagy biztonsággal tartható.

2.4. Energiatudatosság, fenntarthatóság

Korunkban fontos elvárás - kiváltképp nagyléptékű beruházásoknál -, hogy az épület teljes életciklusra nézve energia-hatékony és fenntartható legyen. A kialakított stratégia igyekszik az építés, üzemeltetés és bontás ciklusra is megfelelő, gazdaságos megoldásokat javasolni. Továbbá fontos szempont volt, hogy az épület minél gazdaságosabban üzemeltethető legyen. A sporttereket ennek megfelelően úgy alakítottuk ki, hogy a nap minél nagyobb részében természetes fénnel megfelelően megvilágítottak legyenek. A bemelegítő csarnok küzdőtere és a sportterek öltözők blokkja a talajszint alatt helyezkedik el, ami hőenergia-felhasználás szempontjából jelentős megtakarítást eredményezhet.

3. Építészeti kialakítás

A sportközpont tömege ötvözi a tárgyyszerű, tiszta és felesleges részletektől mentes, a funkciót őszintén reprezentáló, zárt, doboz-szerű tömegkialítást az előcsarnok szintjén megjelenő karakteres, ritmusos rendet adó oszlopsoros, áttört kialakítással. Az építészeti formanyelv célja, hogy a megszokott, kortárs sportcsarnok építészetéhez olyan értelemben adjon többletet, hogy az tükrözze nemcsak sportolás játékos jellegét, hanem annak személyiségformáló, komolyabb szerepét is. Ennek megfelelően egy az átlagosnál elegánsabb megfogalmazásban gondolkodtunk. Az anyagválasztásnál döntő szerepet játszott a sportépület funkcióhoz képesti elegancián túl az időtállóság, és a felületek könnyű és egyszerű tisztíthatósága. Túlnyomórészt részletektől mentes, egybefüggő, mosható felületeket alkalmaztunk az épület belsejében és homlokzatán egyaránt.

Az épületet három egymástól tömegében jól elkülöníthető, de funkcionálisan kapcsolatban lévő egységre bontottuk, mely tömegek a meglévő és megtartandó, Hallgatói Központ funkciót kapó épülettel egy félig nyitott udvarszerű teresedést határoznak meg. Az udvar a

kültéri sportpályák felé és egy fedett, oszlopokkal alátámasztott átkötésen keresztül a park felé, kapuszerűen nyit.

A Diószeghy utca felől elhelyezett főbejárat és információs pult egyben a teljes komplexumra kiterjedően a pénztár szerepét is igény szerint elláthatja. Az előcsarnok hosszanti tere felfűzi a funkciókat és megfelelő méretű teret ad nagyobb sportesemények lebonyolításra is. Az előcsarnokban helyet kap a „*dicsőség csarnoka*”, ahol állandó és/vagy ideiglenes kiállítások keretében a mennyezetről befüggesztet, nagyméretű molinókon bemutatathatók az egyetem hallgatóinak és oktatóinak sporteredményei, ezáltal is népszerűsítve mind az NKE tevékenységét, mind az ott folyó, jelentős sportéletet.

2. ábra. A sportközpont főhomlokzata a Diószeghy út felől

4. Közterületek kialakítása

Az Orczy-kertet keretező épületek egységes, alapvetően derékszögű rendszerébe ennek megfelelő hangulatú közterületi kialakítást terveztünk. A szigorú keret zárja közre a lágyabb formálású parkot, melynek zöldfelületi kialakítására a terv - a meglévő struktúrára alapozva - egy újabb formálású, de alapvetően a meglévő parkot megőrző térstruktúrát javasol.

Az épület elhelyezésénél törekedtünk arra, hogy a lehető legkevesebb jó állapotú, meglévő fát kelljen kivágni. A kisszámú kivágott - nagyrészt előregedett vagy rossz állapotú - fát a tervezési területen új fák ültetésével többszörösen visszapótoltuk. A Diószeghy Sámuel utcai fasor komoly értéket képvisel, ezért megőrzése kiemelten fontos jelentőségű. A fasorban jelentkező hiányokat (kb. 30 db fát) pótoltuk a fasor fő fajtáját adó nyugati ostorfával.

A tervezésnél fontosnak tartottuk a sportközpont közvetlen környezetének egységes megfogalmazását és önálló identitásának biztosítását anélkül, hogy a terület az Orczy-kert többi részétől elszakadna.

Az épület körül egységes, vágott, nagyeleemes térburkolat készül. Az épület előtti valamint az épület és a hallgatói központ által közrezárt teresedés is ugyanezt a térburkolatot kapja. A térburkolat karakteresen az egyik irányban hézagolt kialakítású. Ezekbe a hézagokba helyenként olyan, a burkolat síkjában futó sínek illeszkednek, amelyeken a téren levő hosszú padok elmozdíthatók. Az épület és a hallgatói központ közötti teresedés így többféle használatra is alkalmas. Az általános, mindennapi használat mellett - a padok eltolásával - a tér akár kisebb rendezvények megtartására is helyet tud biztosítani.